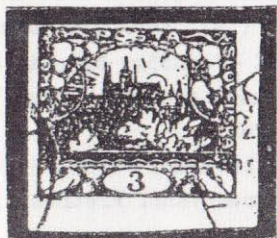

ZPRAVODAJ

sekcce

**KNIHTISKOVÝCH
VYDÁNÍ**

ČS. ZNÁMEK

při komisi čs. známky SČSF

číslo 12 = 13

1989

Učitelství
Josef Mělník
Varnsdorf

*from
Josef Mělník*

Varnsdorf 19

Schůzka hradčanářů.

Letošní samostatné setkání sběratelů Hradčan se uskutečnilo v sobotu 4. února 1989 v místnostech městského výboru SČF v Kalinově ulici v Praze. Sešlo se 63 sběratelů, kteří se zájmem vyslechli připravené přednášky.

Ty byly zaměřeny na problemiku retuší a jejich určování u známek hodnoty 10 h - " hodiny na věži " (91. zn.) a 20 h " tečka za číslicí " (78. zn.). Součástí přednášky byla i ukázka známkového materiálu a obrazové dokumentace. Přednášky připravili naši členové dr. Paděra a Z. Ryvola.

Další přednáška byla zaměřena na sestavování rekonstrukcí přepážkových archů a na ukázkou jejich zpracování. Přednesl ji V. Fróházka.

Nejzajímavější přednáška byla o hradčanských celinách od J. Starce předsedy komise celin. Mimo ukázkou velkého množství celin však otevřel problém, zda byly použity pro tisk cecelin, jmenovitě dopisnic, štočky získané rozřezáním tiskových desek použitých k tisku známek, či pro tisk známek na celiny byly zhotoveny desky nové a ty rozřezány.

Monografie čs. známek I. díl na straně 248 jednoznačně uvádí " K tisku se použilo štoček z rozřezaných tiskových desek známek příslušných hodnot. Svědčí o tom typické vady tiskových, desek, společně známek i dopisnicím." Přesto se s tímto názorem nedá jednoznačně souhlasit.

Vždyť pro dopisnice se známkou 15 h musely být použity tiskové desky s opravenou 4. spirálou, I. a II. tisková deska. Těmito dvěma deskami však bylo vytištěno nejméně 83 500 tis. ks (stříhané a zoubkované A, D, E, F, G a H), pokud neuvažujeme i část zoubkování C. Životnost tiskové desky se počítala 200 až 250 tisíc otisků, to je vytištění celkem 20 - 25 milionů známek. Životnost těchto desek byla tedy dvojnásobně překročena.

U dopisnic se známkou 20h je situace ještě spornější. První dopisnice s monogramem (dle Specializované příručky CD 18 a CDV 19) má 4. spirálu otevřenou. Nemohlo být tedy použito štoček z tiskových desek, kterými byly tištěny známky, neboť v nich byla 4. spirála uzavřena dodatečným prorytím v tiskové desce (mimo 9. a 34. zn. I. desky). Musela tedy existovat další tisková deska, nebo aspoň její část, kde byla 4. spirála

neopravena a z ní použity štočky k tisku známek na dopisnice.

Výroba tiskové desky nebyl pro tiskárnu žádný problém, neboť měla k dispozici skleněný negativ. Proč by tedy používala starých a zejména u 15 h opotřebovaných desek k získání štočky pro tisk známek na dopisnice.

Objasnit použití štočky k tisku celin by mělo být společným úkolem naší odborné skupiny a komise celin. Hradčanáři by měli dát svoje znalosti a zkušenosti se studiem obrazu známek a celináři zapůjčit materiál. Věřím, že se zájemci o toto studium najdou. Mohou se přihlásit u tajemníka sekce knihtisků Jindřicha Látala.

Herr František

Druhy zoubkování u tiskových desek 5h V Hradčany.

Při sestavování rekonstrukcí přepážkových archů podle tiskových desek a druhu zoubkování jsem zjistil rozdíly proti údajům Monografii 1 otištěným na str.168. Pro přehlednost jsou údaje převedeny na tabulku. Prosím sběratele, aby nálezy zoubkování které jsem nenašel oznámil na adresu Zd.Kyvola - Strážná 1365 560 01 Havlíčkův Brod - tel.2227

	Použité zoubkování podle M.01 pro desky						Vlastní zjištění u desek					
	1	2	3	4			1	2	3	4		
□												
A Hř.13,75:13,5	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
B Hř.11,75	1	2	3	4	5	6			3	4	5	6
C ř.13,75	1	2	3	4	5	6			3	4	5	6
D ř.11,5	1	2	3	4			1	2	3	4		
E ř.11,5:10,75	1	2					1	2				
F ř.13,75:11,5	1	2	3	4					3	4		

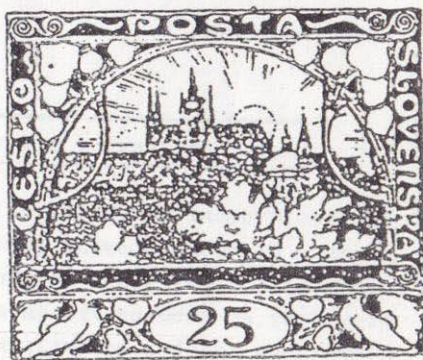
Tisková vada nebo retuš?

Naše první emize známek poskytuje filatelistům mnoho zajímavostí, které dokladují potíže, s kterými se potýkali v Grafické Unii při jejich tisku. Byl nedostatek materiálu, ale hlavně chyběly zkušenosti, což dokladuje zvyšující se kvalitativní vývoj knihtiskových vydání.

Mnoho zajímavých deskových vad vzniklo též při tisku modré 25h/I.kresby, kde u I. tiskové desky na pravém rámu LC. sloupce se objevilo známé "pilování" na části nákladu, u kterého známe 4 vývojové fáze:

- 1) okraj pravého rámu je čistý.
- 2) na okraji pravého rámu se ve vzdálenosti 1,4 mm od rámu objevuje u známkového pole 20, 50, 60, 70, 80, 90 a 100 přeřezovaná slabá čára, u známkového pole 70 též ve vzdálenosti 0,4 mm.

2)

- 3) z okraje pravého rámu je odstraněna čára ad 2), ale na kraji rámu se objevují na známkovém poli 50, 70, 80, 90 a 100 nepravidelně umístěné vruby, připomínající zásah hrubým pilníkem.

3)

- 4) na 90. a 100. známce. poli 0,9 mm od pravého rámu na části nákladu zůstaly tečky po zbytkách čáry ad 2).

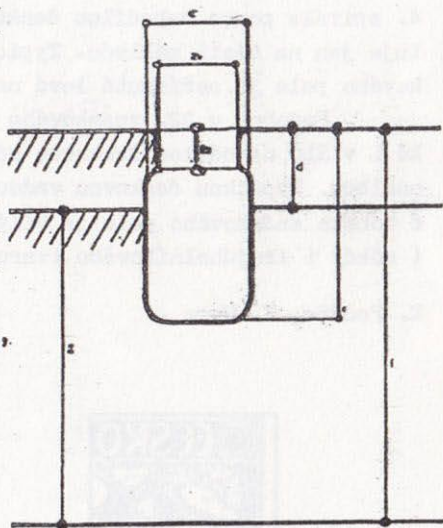
Jsou ale o 0,5 mm blíže rámu známky, což by potvrzovalo teorii o pilníku, který - asi dosti vysokou - čáru posunul blíže k rámu.

Dalším zajímavým poznatkem na této známce je zesilování negativních nápisů a zeslabování pozitivních číslic. Celkový náklad byl 51 220 000 známek, na jednu desku tak připadlo 25 610 000 známek a i když byly měděné, tak se projevilo jejich víc jak dvojnásobné použití značným opotřebením nejvíce na nápisech, které se vlivem obrušování desky zesilovaly, číslice pak zeslabovaly, neboť byly podleptány.

Schéma leptání negativního písma

- základní tloušťka kolmého tahu písmene T,
- hloubka vykrytí bočních stěn písma asfaltovým filmem,
- po ubroušení tiskové desky stadia b) se začalo písmo zesilovat, neboť bylo podleptáno a z tloušťky 0,3 mm rozšířilo se až na 0,45 mm.
- tloušťka ubroušení tisk. desky,
- hloubka leptání byla 0,50 až 1,00 mm,
- tisková desky měla tloušťku cca 2,00 mm,
- stadium písma při tisku opotřebenou deskou.

M = 50:1

Lze předpokládat, že tyto vady spolu souvisí a že při odstraňování čar z pravého okraje 10. sloupce, vzniklých zeslabením tiskové desky, byl poškozen pravý rám známek. Od vady ad 2) mám nejstarší známkový doklad na 20. poli ze dne 17. V. 19, od vady ad 3) na 90. známkovém poli ze dne 14.VII.19. Otázka zní: jsou tyto tiskové vady pouze terciální, nebo je lze považovat za retuše?

V I. dílu Monografie čsl. známek na str. 278 je mylně uvedeno upevnění tiskových desek 25h.I.kresby, t.j. uvedená I. tisková deska je ve skutečnosti II.

Březen 1989 - V. Pellant

K článku F. Hamra: Hradčany V. kresba - nové poznatky.
(Zpravodaj knihtiskových vydání čs. známek č. 6).

Při sestavování rekonstrukcí přepážkových archů známek hodnoty 25 h V. kresba jsme prohlédli a porovnali velmi mnoho známek. U dvou známkových polí, popisovaných v uvedeném článku, jsme zjistili nové poznatky, se kterými chceme čtenáře Zpravodaje seznámit.

U 3. známkového pole II. tiskové desky je bílý bod ve 4. spirále pouze nahodilou deskovou odchylkou, která se vyskytuje jen na části nákladu. Typickou deskovou vadou tohoto známkového pole je seříznutá levá nožka písmene M v MUCHA.

Podobně u 32. známkového pole II. tiskové desky je krátké L v SLO nahodilou deskovou odchylkou, která není v celém nákladu. Typickou deskovou vadou, která slouží k určení známky z tohoto známkového pole je bílý bod až krátká bílá čárka (někdy i trojúhelníkového tvaru) za vějířem pravé holubice.

K. Paděra, F. Hamr

3/II

32/II

Nepřesnosti vad uvedených v Monografii 1 u hodnoty 5h V Hradčany.

Dovolují si upozornit sběratele Hradčan na nepřesnosti kreseb i textu u některých vad uvedených v Monografii 1 na straně 197 - 199. Připojené obrázky platí pro vlastní zjištění.

1. tisková deska:

- ZP 23 M01 bílý bod v horní pravé spirále,
zjištěno mezi 8. spirálou a 3. trojúhelníkem bílá skvrna.
- ZI 53 M01 přerušená nožka K v SKO, světlna v O v FO,
zjištěno nožky K v KO dole spojeny bílou čárkou,
ostatní beze změn.
- ZP 85 M01 bílý bod nad levou horní spirálou a v levé
výzdobě,
zjištěno pod 5. spirálou bod, na linkách výzdoby proti
1. háčku bílá skvrna.

2. tisková deska:

- ZP 53 M01 přerušená nožka K v SKO, světlna v O v FO,
bod ve štítku,
zjištěno nožky K v KO dole spojeny bílou čárkou,
ostatní beze změn.
- ZP 90 M01 pravý rám dole vyštípnutý,
zjištěno pravý rám proti 10. spirále vylomený - výskyt
jen u části nákladu.
- ZP 100 M01 pravý rám uprostřed vyštípnutý,
zjištěno pravý rám uprostřed a u dolního rohu vylomený - zjištěno u známek nezoubkovaných a
se zoubkovaním A,
známky se zoubkovaním E mají rám mezi 9. a 10.
spirálou zeslabený, výše uvedené vady nemají.

3. tisková deska:

- ZP 53 M01 přerušená nožka K v SKO, světlna v O v FO,
vpravo přerušný horní rám,
zjištěno nožky K v KO dole spojeny bílou čárkou,
ostatní beze změn.

4. tisková deska:

- ZP 14 M01 poškozené V, barevná čárka pravým srdíčkem,
zjištěno obě nožky V dole přerušeny, na pravé nožce
nárůstek, od 3. srdce do štítku prohnutá čára
která po přerušení pokračuje dole štítkem
do rámu.

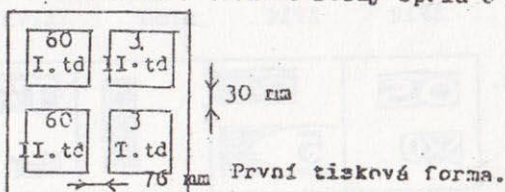
- ZP 34 K01 bílý bod nad pravou spirálou,
zjištěno barevný pás mezi 5. a 6. spirálou shora vylomený.
- ZP 53 K01 přerušená nožka K v SKO, ostrý pravý roh,
zjištěno nožky K v KO dole spojeny bílou čárkou,
ostatní beze změn.
- ZP 56 K01 vyštípnutý rám pod štítkem,
zjištěno rám pod štítkem shora vylomený - výskyt jen
u části nákladu.
5. tisková deska:
- ZP 12 K01 bílý bod mezi S a K v SKO,
zjištěno SK ve SKO dole spojeno bílou skvrnou.
- ZP 53 K01 přerušené nožka K v SKO, spirála 1. typu,
zjištěno mezi dolními nožkami K v KO bílá čárka,
ostatní beze změn.
- ZP 88 K01 bílý bod za K v SKO, spirála 1. typu,
zjištěno bílé body dole mezi KO a nahoře v 10. spirále,
ostatní beze změn.
6. tisková deska:
- ZP 12 K01 spojené SK v SKA,
zjištěno. SK ve SKO dole spojeno bílou čárkou, mezi
KO čárka.
- ZP 53 K01 přerušená nožka K v SKO, dva body v pravém rámu,
zjištěno mezi dolními nožkami K v KO bílá čárka,
v pravém okraji dvě tečky.
- ZP 67 K01 číslice 5 s barevnou skvrnou do štítku,
zjištěno číslice 5 vlevo nahoře spojena čárkou s
oválem. Tuto vadu má také 5. tisková deska.
- ZP 88 K01 neuvádí
zjištěno bílé body dole mezi KO a nahoře v 10. spirále.
- ZP 90 K01 neuvádí
zjištěno dolní nožky K v KA spojeny bílou čárkou,
linka pod K zesílena.

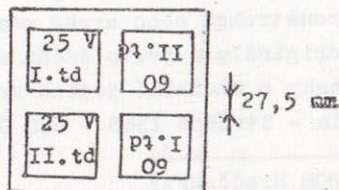
Doplňk Monografie československých známek.

Podle filatelistické literatury je známo, že 60 hal známka Hradčany byla vydána 10.4.1919. Z tohoto období jsou většinou známy známky stříhané v barvě oranžové a její nepatrné odstíny. V srpnu roku 1919 byl nový náklad známek /II.náklad/ v malém množství již opatřen zoubkováním a to Hz $13\frac{3}{4}$; $13\frac{1}{2}$. Tyto známky mají barvu pomerančovou. Dne 9.února 1920 byl další náklad této hodnoty /snad již třetí/ opatřen zoubkováním Hz $11\frac{3}{4}$. Náklad vykazuje celou škálu odstínů barvy pomerančové a to od citronově žluté po růžově oranžovou.

Monografie na str.102 uvádí ukázkou tiskové formy spolu s 3h a to v této sestavě :

Z makulaturního materiálu jsem našel sestavu :

Dle barvy 60h a dle zahájení tisku známky 25h V.kresba usuzují, že se jedná o druhou přestavbu tiskové formy.

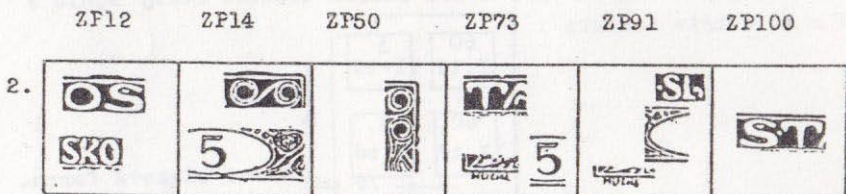
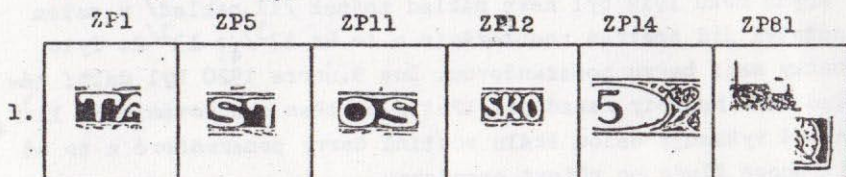
Pro tisk z období roku 1919 jsou také známy známky s otisky hřebíčků /resp.upevňovacích vrutů/. Známky s daty razítek roku 1920 již tyto otisky nemají.

15.12.1920 byla tato známka vydána v barvě světle zelené a opatřena červeným přetiskem ve prospěch červeného kříže. Podle mého dosavadního zjištění byla pro tuto emisi použita výlučně II. tisková deska.

Jsou další tiskové desky 5hV Hradčan ?

Při sestavování rekonstrukcí přepážkových archů hodnoty 5hV emise Hradčany tištěných 5. a 6. deskou jsem našel známky se znaky které uvedené archy nemají.

Poštovní muzeum v současné době neumožňuje studium známkových fondů, proto hledám touto cestou přepážkové archy které mají následující znaky:

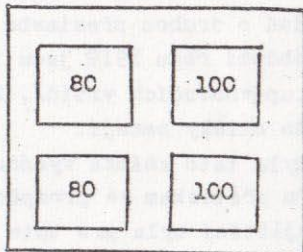

Předpokládám, že se jedná o tisky z dosud neznámých desek. Známkové rekonstrukce obou archů mám sestavené. Potřebuji je porovnat s originály a proto žádám majitele archů se shora uvedenými znaky o umožnění jejich prohlídky.

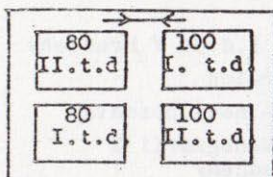
Zdeněk Ryvola - Strážná 1365 - 580 01 Havlíčkův Brod.

Poznámka k 80h Hradčany.

V monografii na str. 102 uvádí Dr. Kubát pod označením C 3 tiskovou formu :

Ze studie 80 h bych k tomu chtěl doplnit, že sestava byla následující :
70 mm

Studium hodnot 6Ch a 8Ch Hradčany jsou pracemi otevřenými a tak jen přivítám připomínky, či potvrzení svých názorů

Jiří Krňák, sídliště 168, 37810 České Velenice

Významných výročí se dožívají členové naší sekce :

80 let		
Vinduška Jaroslav	25. 12.	Ostrava
75 let		
Kypr Miloš	26.7.	Praha
70 let		
Procházka Václav	7.7.	Chotěboř
65 let		
Touš Miroslav ing.arch	24.8.	Plzeň
Michele Antonín	4.10.	Lysice
Srba Zdeněk	24.10.	Praha
Polák Bohuslav	24.12.	Zářecké Lhota
60 let		
Svatopluk Šabalatura Dr.	7.9.	Bratislava
55 let		
Moliš Zdeněk ing. CSc	9.12.	Praha
50 let		
Vomáčka Zdeněk ing	14.7.	Praha
Sákra Tomáš doc.ing.	4.11.	Fardubice

B l a h o p ř e j e m e !

O b s a h :

Schůzka Hradčanářů	2	-	3
Druhy zoubkování u t.d.5h V Hradčany			3
Tisková vada nebo retuš	4	-	6
Hradčany V.kresba - nové poznatky			6
Nepřesnosti vad v Monografii I u'hodnoty 5 h V Hradčany	7	-	8
Doplňk monografie čs.známek			9
Jsou další tiskové desky 5h V Hradčany			10
Poznámka k 60h Hradčany	10	-	11
Významná výročí členů sekce			11
Obsah			12

" Z p r a v o d a j " sekce knihtiskových vydání čs. známek je neprodejnou tiskovinou, vydávanou pouze pro vnitřní potřebu členů sekce sběratelů specialistů.

Je vydáván nepravidelně, 2 až 4 krát ročně v počtu 400 kusů výtisků. Za redakční úpravu odpovídají a na přípravě se podílejí členové vedení sekce knihtiskových vydání čs. známek.

Zpravodaj neprochází jazykovou úpravou.

Rukopisy, články, připomínky, nové poznatky či jinou korespondenci zasílejte na adresu :

Jindřich Látal, 140 18 Praha 4 - Mařatková 916